

2006, 2015 ve 2018 Türkçe Öğretim Programlarının Fantastik Ögeler Açısından İncelenmesi

*Mehmet ÖZDEMİR¹
Sakarya Üniversitesi

Tuğba HATİPOĞLU²
Sakarya Üniversitesi

Özet

Bu çalışmada 2006, 2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarında yer alan fantastik metinlerle ilgili kazanımların tespiti yapılmıştır. Bu bağlamda 2006 Türkçe dersi öğretim programında 6,7 ve 8. sınıflar; 2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programlarında 5, 6, 7. ve 8. sınıflara göre fantastik metinlerle ilişkilendirilebilecek kazanımlar öğrenme alanlarına göre verilmiştir. Fantastik(Türk Dil Kurumu [TDK], 2009:679) gerçekte var olmayan, hayali şeyler için kullanılır. Günümüzde araştırmacılar tarafından fantastiğin bir tür mü yoksa bir anlatım biçimi mi olduğu konusunda henüz uzlaşmaya varılamamıştır. Bu çalışmada fantastik metinler kavramı hem bir anlatım biçimi olan fantastiği hem de bir yazı türü olan fantastiği kapsar şekilde kullanılmıştır. Araştırma kapsamında betimsel yöntem kullanılmış, araştırma verilerinin toplanması doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Fantastik, bilimin ışığında keşif ve icatlar sayesinde birçok bilinmeyen ortaya çıktığı, önceden bir hayalden ibaret olan düşüncelerin gerçek olduğu bir dünyada insanlara gerçeği farklı bir bakış açısıyla yorumlama imkânı sağlamıştır. Özellikle medya alanındaki gelişmeler, hayal edileni göz önüne sermiştir. Bu nedenle günümüzde fantastik dünya hem okur hem de izleyici kitlesinin ilgisini çekmektedir. Küçük yaşlardan itibaren dinlediği masallarda ve izlediği çizgi filmlerde hayali unsurlarla karşılaşan çocuk, okuma yazmayı öğrendiği andan itibaren bu alandaki birikimini arttırmaktadır. Çocuğun aile içinde başlayan öğrenme serüveni, okullarda belirli bir plan ve program çerçevesinde devam eder. Öğretim programları ise çağın gereklerini dikkate alarak milli ve evrensel değerler etrafında şekillendirilir. Türkçe dersi için öğretim programlarında belirlenen dört temel becerinin(dinleme, konuşma, yazma ve okuma) kazandırılmasında çağına göre ilgi alanları değişen çocuk gerçeği dikkate alınmalıdır. Öğretim programının uygulama araçlarından biri olan ders kitaplarında fantastik metinlere yer verilebilmesi bunu destekleyen kazanımların varlığını gerekli kılar. Çünkü bu metinlerde kullanılan fantastik unsurların niteliği, edebiyatımız için yeni bir tür sayabileceğimiz fantastiğe dair özgün ve yerli eserlerin üretilmesine yardımcı olacaktır. 2006 yılından itibaren hazırlanan üç öğretim programında da fantastik metinlerin kullanılmasını destekleyen kazanımların olduğu ve 2018 Türkçe dersi öğretim programında kazanım sayısının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretim programı, fantastik, çocuk.

Abstract

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Sakarya Üniversitesi, mehmetoz@sakarya.edu.tr

² Türkçe Öğretmeni, tyildirim_26@hotmail.com

In this study 2006, 2015 and 2018 the achievements related to fantastic texts in Turkish curriculum were determined. In this context, in 2006 Turkish course in the curriculum 6,7 and 8th grade, 2015 and 2018 Turkish course in the curriculum of 5,6,7 and 8th grade according to the fantastic texts are given according to the learning area of gains. Fantastic (TDK, 2009:679) is actually used for fictitious things that do not exist. It is not yet reached by researchers that fantasy is a genre or a form of narrative. In this study, the concept of fantastic texts has been used to include fantasy, a type of narrative and fantastic, a type of writing. The descriptive method was used in the research, collection of research data was carried out by document review. In the light of fantastic science, discoveries and inventions, in a world where ideas, which consist of a pre-existing dream, are real, they enable people to interpret the truth from a different perspective. Especially the developments in the field of media have highlighted the imagination. Therefore, the fantastic world attracts both readers and audiences today. In the fairy tales he listened from an early age, the child encounters imaginary elements in cartoons he watched, increases his knowledge in this field from the moment he learns to read and write. The learning adventure of the child within the family continues in schools within the framework of a specific plan and program. The curriculum is shaped around national and universal values by taking into consideration the requirements of the era. For the Turkish lesson, children should be taken into account the fact that children have changed their interests according to the age of gaining four basic skills (listening, speaking, writing and reading) determined in the curriculum. The use of fantastic texts in the textbooks, which are one of the tools of the teaching program necessitates the existence of the gains supporting this. Because the nature of the fantastic elements used in these texts will help to produce original and native Works of fantasy that we can consider a new type for our literature. As a result of the three instructional programs prepared since 2006, it was concluded that there were gains supporting the use of fantastic texts and the number of acquisitions in the 2008 Turkish course curriculum increased.

Keywords: Turkish education program, fantastic, child.

1. Giriş

21. yüzyılda bilim ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte iletişim araçları çeşitlenmiş, dünya kültür ve medeniyetlerinin tanışması, kaynaşması hızlanmıştır. Bu durumdan milletlerin edebiyatı da etkilenmiştir. Fantastik edebiyat 18. yüzyıldan itibaren bir tür olarak edebi eserler içinde yerini almış, günümüzde de kendisine bir okur kitlesi oluşturmuştur. Fantastik, bilgiye erişimin kolaylaştığı, doğa olaylarının bilim ve teknikle açıklanabildiği bu çağda insanlar için farklı dünyaların kapısını açmaktadır. Fantastik öğeler büyük küçük demeden herkesin ilgisini çeker. Dolayısıyla çocuk dünyasına, hayal gücüne hitap eden bu türün ve öğelerinin bir eğitim – öğretim aracı olarak kullanılmalı, ders kitaplarında yer almalıdır.

1.1 Fantastik Nedir?

Fantastik kelimesinin kökenine baktığımızda sözcük Latince bir sıfat olan fantasticum yoluyla Yunanca bir fiile kadar uzanıyor; phantasein: “görünür kılmak”, “gibi görünmek”, aynı zamanda da olağanüstü olaylar söz konusu olduğunda “kendini göstermek”, “görünmek” anlamlarına gelir (Steinmetz, 2006: 7-8).

Türkçe Sözlükte (2009:679) fantastik kelimesinin iki anlamı vardır: 1. Hayali, gerçekte var olmayan, gerçek olmayan. 2. XVIII. yüzyıldan başlayarak Fransa’da gelişen bir edebi tür.

Fantastiğin belli başlı bir tür olarak ortaya çıkışı 18. yüzyılı bulmuş olsa da bundan önceki metinlerin fantastik öğeleri kullanmadığı düşünülemez. Çünkü fantastik metinler hayal gücünden beslenir. Hayal gücü ise kurgunun oluşturulmasında neredeyse hikâye edici tüm metinlerin ortak yönüdür. Dolayısıyla “Fantastik metinlerin kaynağı nedir?” diye

sorduğumuzda bu bizi mitolojiye, masallara, destanlara, efsanelere götürür. Bu türler içindeki doğaüstü ve olağanüstü olay, kişi, yer ve zaman unsurları ile fantastik türüne kaynak oluşturmuştur. Önceleri sözlü gelenek yoluyla nesilden nesle aktarılan ve zamanla yazıya geçirilen bu kaynaklar, bilim ve teknolojinin iletişim alanındaki yansımaları sayesinde günümüzde hem yazılı hem görsel hem de işitsel olarak ulaşılabilir niteliği kazanmıştır.

Günümüzde hayatımızın her alanında söz sahibi olabilecek bir konuma gelmiş bir gerçek vardır: Medya. Dilimize İngilizceden giren bu kelime Türkçe Sözlükte (2009:1361) büyük iletişim ve yayın organlarının tümü; iletişim ortamı, iletişim araçları, kitle iletişim araçlarının tümü anlamlarına gelmektedir. Yani televizyon, radyo, telefon vb. araçların icadı ile birlikte insanlık tarihinde her türlü bilgi alışverişi mümkün hale gelmiştir. Ölçülebilen mesafelerin bir anlamı kalmamış, dünyanın hatta -sınırlı da olsa- uzayın içerisinde gerek yazılı gerek sözel gerekse görsel iletişim önemli bir yer edinmiştir.

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler edebiyata da yansımış ve bilimkurgu eserlerini ortaya çıkarmıştır. Bu tür kitapların adı fantastik eserler ile anılsa da aslında farklılık vardır. Bilim kurgu (TDK, 2009:269) çağdaş bilim verileriyle düş gücünden oluşan (film, roman vb.) olarak tanımlanır. Bilim kurgu metinleri, düş gücünden beslendiği için içinde fantastik unsurlar yer alır ancak fantastik metinlerden ayrı olarak bilim kurgu metinlerinin gerçekleşme ihtimali vardır. Örneğin bilim kurgu metinleri fantastik metinlerde olduğu gibi yeni bir ırk, yeni bir dil, yaşadığımız zaman dilimine eş zamanda yaşanan farklı bir dünya gibi malzemeler yerine uzay gemisi, hologram, gökdelenler gibi teknolojinin üretebileceği ürünlerinden yararlanır. Sipahioğlu (2006:10) dönemi içinde fantastik sayılan kimi eserlerin bugün gerçekleştiği için artık fantastik türde eser olma niteliğini kaybettiğini söyler. Örneğin Jules Verne, Aya Seyahat adlı kitabını 1865 yılında yazmıştır. İnsanoğlunun Ay'a ilk seyahati ise 1969'da Apollo 11 ile Neil Armstrong, Edwin Aldrin ve Michael Collins tarafından gerçekleştirildi (Salik,2017). Dolayısıyla Ay'a Seyahat kitabı günümüzde fantastik türde değil bilim kurgu türünde bir kitap olarak adlandırılmalıdır.

Fantastik eserleri bir tür olarak ele alıp özelliklerini belirlemeye çalışan iki önemli isim vardır: Todorov ve Steinmetz. Fantastik edebiyat denilince akla gelen ilk isimlerden biri olan Todorov'a(2012:31) göre fantastik, kendi doğal yasalarından başka yasa tanımayan bir öznenin görünüşte doğaüstü bir olay karşısında yaşadığı kararsızlıktır. Todorov'un düşüncesi günümüzde fantastik türündeki her eseri açıklamaya yetmemektedir. Çünkü insanoğlunun değişim ve gelişimi ile bunların edebiyata yansımada güncellemeler yapılmıştır; yeni kavramlar, duygu, düşünce ve hayal dünyaları oluşmuştur.

Steinmetz'e (2006:9) göre fantastik, gerçekliğin çığnemesidir. Hayal ve yanılsamaların bir tür delilik haliyle mantığın karşısında yer alıp fantastiği ortaya çıkardığından söz eder. Steinmetz (2006:32-45) izleklerin kültürel ya da kişisel olabileceğini söyler. Hayaletler, vampirler, ikizler, canavarlar fantastik anlatılarda karşımıza çıkan olağanüstü izleklerdir. Fantastik eserlerde izlekler dışında ortaya çıkma, ele geçme/geçirilme, yok etme/edilme, başkalaşım gibi edimlerin de metnin gelişimini etkilediğinden bahseder. Ona göre fantastik metinler sadece kaygılı düşlerden ya da büyülerden ibaret sayılmamalıdır. Değişen zamanla birlikte yazarların da farklı unsurlarla fantastiği yaratmaya çalıştığını söyler.

Todorov 2012 yılında yayımlanan çalışmasınının 47. sayfasında fantastik metinlerin tekinsiz ve olağanüstünü birbirinden ayıran sınırında yer aldığını söyler. Şöyle ki fantastik, hem öykü kişinin hem de okurun yaşadığı bir kararsızlık sürecidir. Okur, öykünün sonunda yaşananları gerçekliğin yasaları ile açıklayabiliyorsa metnin tekinsiz türe, olayı açıklamak için yeni doğa yasalarını kabul etmek zorunda kalıyorsa da olağanüstü türe gireceğini ifade eder. Ancak günümüzde fantastik eserlerin tümünü böyle bir kıstasa tabi tutmak mümkün değildir.

Çünkü fantastiği bir kararsızlık süreci ile sınırlandırmak bu türde eser verilmesini zorlaştıracaktır.

Fantastik metinlerin ortaya konulmasında izleklerin önemli bir yeri vardır. Todorov (2012: 108-123) izlekleri iki başlık altında toplamıştır. Bunlardan “Sen İzlekleri” saf ve yoğun cinsel istek, şeytan ve libido, din, bekaret ve anne, ensest, eşcinsellik, çoklu aşk, zevki kamçılayan ve kamçılamayan zalimlik, ölüm: istekle yakınlık ve eşdeğerlik, ölüseverlik ve vampirler, doğaüstü ve ideal aşk, öteki ve bilinçaltı konularını kapsar. İçeriği nedeniyle ortaokul Türkçe ders kitaplarına alınan metinlerde bu unsurlarla karşılaşma oranı düşüktür. Ancak “ben izlekleri” olarak geçen doğaüstü öğeler: metamorfoz ve pandeterminizm, doğal doğaüstü ve modern doğaüstü, ruh ve madde, çift kişilik, nesnenin özneleşmesi, zaman ve uzamın dönüşümleri başlıklarından bazıları çocuk gerçekliğinde yansıtılabilir. Burada geçen unsurlar elbette sadece fantastik türdeki metinlere ait değildir. Masallar, hikâyeler, halk hikâyeleri, destanlar, efsaneler de bu izleklerin bazılarından yararlanır. Bu da aslında türlerin birbiri ile ilişki içinde olduğu, bir türün başka bir türden tamamen bağımsız olduğunu söyleyemeyeceğimizin ispatıdır. Hele ki fantastiğin bir tür olarak varlığını ortaya koyarken diğer türlerle ortak noktalarının çıkması mümkündür. Fantastik, hikâye edici metinlerde olaya, kişiye, yer ve zamana sirayet eder. Günay (2007:228), fantastiği metnin tonlarından biri olarak düşlemsel ton diye adlandırmıştır. Daha çok masalarda karşımıza çıkan düşlemsel tonun, gerçek hayatta yaşayan insanın birdenbire gizemli olaylarla karşılaşması ile oluştuğunu söyler. Yani fantastik unsurları diğer metin türlerinde de görebiliriz. Çünkü bir milletin edebiyatında yer alan yazı türlerinin ortaya çıkışı ve şekillenmesi o milletin kültürel benliğinden bağımsız değildir. Her yazı türü de kendi kuralları çerçevesinde bu ortak malzemeyi kullanır.

Kültürün en önemli unsurlarından birisi ve nesilden nesle taşıyıcısı dildir. Dil ise kendini en etkileyici şekilde edebiyat eserlerinde ortaya koyar. Hiçbir edebiyat türü düşünülemez ki doğduğu zamandaki eserlerle sınırlı kalsın. Örneğin edebiyatımızda Dede Korkut hikâyelerinden Alev Alatlı'nın romanlarına kadar uzanan edebî yolculukta pek çok unsur eklenmiş ya da çıkarılmıştır. Kurulan medeniyetler, yaşanan coğrafyalar, keşifler, icatlar, savaşlar milletlerin kültürleri ile birleştiğinde edebiyatta farklı tatların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Dolayısı ile fantastiğin de özelliklerine bakıldığında geçmişten geleceğe uzun bir zaman dilimini kapsadığını/kapsayacağını söyleyebiliriz. Fantastiğin bir tür olarak ortaya konulabilmesi için de diğer metin türlerinde yer alan fantastik unsurların keşfi önemlidir.

1.2 Türkçe Öğretim Programları

Öğretim programları her bir ders için öğrencilerin ulaşması beklenen genel amaçları, bu amaçlar doğrultusunda öğrencinin edinmesi hedeflenen bilgi, beceri ve tutumları ifade eden kazanımlar ile bunların öğrencilere aktarılması sürecinde kullanılacak öğretim ve değerlendirme yöntem, teknik ve stratejilerine ilişkin açıklama, yönlendirme ve uyarıları kapsar (Milli Eğitim Bakanlığı, [t.y.]).

Cumhuriyetin ilanından 2006 yılına kadar hazırlanıp uygulanmış olan ortaokul Türkçe öğretim programlarını yıllarına göre 1924, 1929,1931-1932, 1938,1949, 1962, 1981 ve 2006 olarak sıralanır (Boztilki, 2012:81). 2006 öğretim programı bir süre kullanıldıktan sonra program 2015 ve 2017 yıllarında revize edilmiştir.

Girgin (2011:12), eğitim programlarının yeniliklere açık oldukça ve eksiklikleri giderildikçe eğitimin kalitesinin artacağını vurgular. Öğretim programlarında yapılan her değişiklik çağın gerekliliklerini ve gerçekliğini yakalamayı amaçlar. Kitle iletişim araçlarındaki hızlı gelişmeler okullarda kullanılan materyallerin de çeşitlenmesini sağlamıştır. Eğitim öğretim ortamlarının vazgeçilmez materyallerinden birisi olan ders kitapları da gerek konu gerekse biçim açısından bu değişimden etkilenmiştir. Giyim kuşam, kullanılan teknolojik aletler, ev eşyaları gibi daha pek çok alanda evrenselleşen dünyada dilin de bu değişimden etkilenmesi şüphesizdir. Dil, kültür ve tarih her dönemde birbirini etkilemiştir. Dolayısıyla yazılan kitapların sınırları aştığı çağımızda yeni edebi oluşumları, akımları takip ederken kendi kültürel mirasımızdan malzemeleri bilmek ve kullanmak önemlidir. Bu nedenle Türkçe öğretim programları hem çağı yakalamalı, hem de edebiyatımız için yeni sayılabilecek konu, biçim, görsellik, tür gibi alanlarda kendi kaynaklarından ilham alma konusunda örnek olmalıdır.

1.3 Amaç ve Önem

Bu makalede, 2006, 2015 ve 2018 yıllarında hazırlanan ortaokul(5, 6, 7 ve 8. sınıf) Türkçe öğretim programlarının fantastik öğelerle ilişkilendirilebilecek kazanımlar açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu karşılaştırma yapılırken fantastik öğelerin Türkçe öğretim programlarına yansıyor yansımadağı sorgulanmıştır. Günümüzde fantastik metinler gerek kitaplar gerekse medya aracılığıyla büyük bir okur/izleyici kitlesine ulaşmıştır. Dolayısıyla edebiyatımızdaki fantastik unsurların ders kitaplarına yansıtılması yerli bir fantastik yazın oluşturulması için önem arz eder. Türkçe öğretim programlarındaki kazanımlar da bu noktada ele alınması gereken ilk aşama olduğu şüphesizdir.

2. Yöntem

Araştırma kapsamında betimsel yöntem kullanılacaktır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Önemli olan onu uygun bir şekilde” gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 1998:77). Çalışmamızın evrenini ve örneklemini 2006, 2015 ve 2018 ortaokul Türkçe öğretim programları oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanması, doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda belgesel tarama yapılmıştır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir ve bu belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 1998:183). Bu disiplinle elde edilen malzemelerden hareketle fantastik öğelerin kazanımlarla olan ilişkileri tespit edilip değerlendirilmiştir.

3.Bulgular

3.1 Öğrenme Alanlarına Göre Kazanımların Fantastik Öğeler Açısından İncelenmesi

Bu çalışmada 2006, 2015 ve 2018 ortaokul Türkçe öğretim programlarında yer alan öğrenme alanları fantastik öğelerle ilişkili kazanımları bakımından incelenmiştir. 2006 programında öğrenme alanları, okuma, dinleme, yazma, konuşma ve dilbilgisi olarak beş gruba ayrılmıştır(Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). 2015 programında sözlü iletişim(dinleme ve konuşma kazanımları), okuma (okuma ve dil bilgisi kazanımları) ve yazma olmak üzere üç alanda ele alınmıştır (MEB, 2015). 2018 programında ise öğrenme alanları dinleme /izleme, okuma, konuşma ve yazma olarak dörde ayrılmıştır(MEB, 2018). Okuma alanı 2015 programında olduğu gibi kendi içinde akıcı okuma, söz varlığı ve anlama olarak üç başlığa ayrılmıştır. Dil bilgisi kazanımları da okuma başlığı altında yer almıştır. Bu çalışmada öğrenme alanlarının gruplandırılmasında son hazırlanan program olan 2018 Türkçe öğretim programı esas alınmıştır. 2006 Türkçe öğretim programında henüz 4+4+4 eğitim sistemine

geçilmediğinden 5. Sınıf kazanımları yer almamaktadır. Ayrıca 2006 programında kazanımlar dil bilgisi haricinde sınıf seviyesine göre ayrılmamıştır.

3.1.1 Okuma Kazanımları

Tablo 1. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Öğeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Okuma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
6. sınıf	1.Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.
7. sınıf	
8. sınıf	

Öğrencinin metnin öncesine ya da sonrasına ait kurgu yapabilmesi için hayal gücünü kullanması gerekir. Metnin içindeki unsurların yarattığı ortama göre bu gerçekçi bir metin olabileceği gibi fantastik bir metin de olabilir. Bu kazanım öğrenciyi okuma sürecinde pasif bir okur olmaktan çıkarıp metnin içerisine alır. Fantastik metinlerde de okurun metne duruşu bunu gerektirir. Dolayısıyla bu kazanım alanı için fantastik metinlerin kullanılması mümkündür.

Tablo 2. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Öğeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Okuma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf Seviyesi	Kazanımlar
5. sınıf	1.Gerçek ve kurguyu ayırt eder.
6. sınıf	1.Gerçek ve kurguyu ayırt eder.
7. sınıf	1.Okudukları ile izlediklerini karşılaştırır. (Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar, mekân, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır.)
8. sınıf	1. Okudukları ile izlediklerini karşılaştırır. (Okudukları ile izlediklerini; kahramanlar, mekan, zaman ve içerik yönünden karşılaştırması sağlanır.) 2. Bir eserin yazılı metni ile aynı eserin medya sunumunu karşılaştırır. 3. Kurgu metinler ile anonim eserleri karşılaştırır. (Kurgu metinlerin; geleneksel masallar, kahramanlar, temalar, inançlar veya değerlerden nasıl yararlandığını veya etkilendiğini fark etmesi sağlanır.)

Tablo 2’de yer alan 2015 Türkçe dersi öğretim programı okuma alanındaki kazanımların fantastik metinlerle verilmiştir. Şöyle ki özellikle televizyon ve sinema alanındaki gelişmeler, animasyonların hayatımıza girmesi ile sadece görünen ve bilinen bir dünyanın dışında hayal gücünde var olan dünya gözler önüne serilme şansını yakalamıştır. Fantastik metinler hem gerçeği hem de kurgu olanı barındırır. Dolayısıyla fantastik metinler kurgu ile gerçeğin farkını göstermede kullanılmalıdır.

Günümüzde okur tarafından beğenilen kitaplar, dizi ya da film olarak bu sefer izleyici sıfatıyla insanlara sunulmaktadır. Sinema ya da televizyonda karşımıza çıkan bu metinlerin kahraman, yer ve zamanı hazırlayan kişinin/kişilerin tasavvurunda oluşturulur. Yazarın açıkça betimlediği, renk, şekil, boyut bakımlarından sınırlarını çizdiği unsurlar dışındaki her şey hayal gücünün emrine verilir. Fantastik metinlerde kullanılan unsurlar da hem gerçek hem de hayali olanı birlikte verir. Fantastik metinlerin kaynağı ise destan, masal, efsane gibi anonim eserlerdir. İçinde bu metinlerden esinlenerek oluşturulmuş bir kurgu ile karşılaşırız. 2015 programında 8. sınıf kazanımlarında medya-kurgu-kitap bağlamı için fantastik metinlerden yararlanılmasını desteklemektedir.

Tablo 3. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Okuma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf Seviyesi	Kazanımlar
5. sınıf	1. Metinlerdeki gerçek ve kurgusal olanları ayırt eder.
6. sınıf	1. Metinlerdeki gerçek ve kurgusal olanları ayırt eder. 2. Medya metinlerini değerlendirir. İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.
7. sınıf	1. Metinlerdeki gerçek ve kurgusal olanları ayırt eder. 2. Medya metinlerini değerlendirir. İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır. 3. Metinlerin yazılı hali ile medya sunumlarını karşılaştırır. a) Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlanır. b) Kahramanlar, mekan, zaman ve olay yönlerinden karşılaştırılması sağlanır.
8. sınıf	1. Metinlerdeki gerçek ve kurgusal olanları ayırt eder. 2. Medya metinlerini analiz eder. Medya metinlerinin amaçlarının (kültür aktarma, olay yorumlama, bilgilendirme, ikna etme, eğlendirme) belirlenmesi sağlanır. 3. Edebi eserin yazılı metni ile medya sunumunu karşılaştırır. Kahramanlar, mekan zaman ve olay yönünden karşılaştırılması sağlanır.

2006, 2015 ve 2018 ortaokul Türkçe dersi öğretim programları incelendiğinde 2018 Türkçe dersi öğretim programdaki fantastik metinlerin kullanımını destekleyen kazanım sayısını arttığı görülmektedir. Çağın ihtiyaçlarına cevap vermek için yenilenen son öğretim programı olan 2018 Türkçe dersi öğretim programında, “medya ve çocuk” gerçeği dikkate alınmıştır.

3.1.2 Yazma Kazanımları

Tablo 4. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Yazma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
6. sınıf	Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.
7. sınıf	
8. sınıf	

Tüm sınıf seviyeleri için kapsamlı bir şekilde ifade edilen bu yazma kazanımı fantastik bir metin yazmak için de kullanılabilir. Hayal ve izlenimler fantastik ögelerin kullanılmasını destekleyen kavramlardır.

Tablo 5. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Yazma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
5. sınıf	-
6. sınıf	-
7. sınıf	Düş gücünü kullanarak şiir veya fantastik metin yazar.
8. sınıf	Düş gücünü kullanarak şiir veya fantastik metin yazar.

2015 Türkçe öğretim programında 5. ve 6. sınıf için fantastik metinler yazma ile ilgili bir kazanıma rastlanmamıştır. Ancak 7 ve 8. sınıf için açıkça belirtilen “Fantastik metin yazar. “ ifadesi çocukların artık bu türde metinlere olan ilgisinin farkında olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Yazma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
5. sınıf	-
6. sınıf	-
7. sınıf	-
8. sınıf	Hikâye edici metin yazar. a) Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayali ögeleri tasarlamaları, uyumlu bir zaman ve mekan kurgusu yapmaları serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır.

Yazma süreci öğrencinin birikimlerini kullanarak yeni bir ürün ortaya koymasını sağlar. 2018 Türkçe öğretim programında sadece sekizinci sınıflarda verilen bir kazanım olan gerçek ve hayali ögeleri tasarlayıp bir metin kurgulamak fantastik metinler yazmayı desteklemektedir. 5, 6 ve 7. sınıflarda fantastik metinlerle ilişkilendirilebilecek bir kazanıma rastlanmamıştır.

3.1.3 Dinleme Kazanımları

Tablo 7. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Dinleme Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanımlar
6. sınıf	Dinlediklerinin/ izlediklerinin öncesi ve /veya sonrasına ait kurgular yapar.
7. sınıf	Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.
8. sınıf	Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır.

Tablo 7’de tüm sınıf seviyeleri için ortak verilen bu kazanımlar fantastik metinlerin her sınıf seviyesinde kullanılabilceğini göstermektedir.

Tablo 8. 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Dinleme Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
5. sınıf	Dinlediklerinde gerçek ve kurguyu ayırt eder.
6. sınıf	Dinlediklerinde gerçek ve kurguyu ayırt eder.
7. sınıf	-
8. sınıf	-

2015 Türkçe öğretim programında okuma alanında da yer verilen gerçek ile kurguyu ayırt etme kazanımına dinleme alanında da yer verilmiştir.

Ancak 2018 Türkçe dersi öğretim programının dinleme öğrenme alanında fantastik ögeler ya da metinlerle ilişkilendirilebilecek bir kazanıma rastlanmamıştır.

3.1.4 Konuşma Kazanımları

Tablo 9. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında Fantastik Ögeler ve/veya Metinlerle İlişkilendirilebilecek Konuşma Alanındaki Kazanımlar

Sınıf seviyesi	Kazanım
6. sınıf	Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.

7. sınıf	
8. sınıf	

2006 Türkçe dersi öğretim programının yazma alanında verilen bu kazanım konuşma alanında da yer bulmuştur.

2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programının konuşma öğrenme alanında fantastik ögeler veya metinlerle ilişkilendirilebilecek bir kazanıma rastlanmamıştır.

4. Tartışma

Hayal etmek, bilim ve teknolojide ilerlemenin anahtarıdır. Her ne kadar birbirine zıt kavramlar olarak görülse de hayal bilim ve teknolojiyi, teknoloji ve bilim de hayal etmeyi zorunlu kılar. Daha küçük yaşlardan itibaren fantastik ögeler içeren metinlere karşı boş zaman etkinliği, yararsız bilgi kaynağı gibi oluşturulacak olumsuz önyargı geleceğin bilim insanının yetişmesinin önünde bir engel yaratacaktır. Çünkü üretmek, hayal etmek ile gerçekleşir. Fantastik metinler şüphe, gizem, merak duygularını barındırır. Bu yönüyle okura beyin fırtınası yaptırarak yeni buluşlara imkân sağlama gücüne sahiptir. Ayrıca televizyon, tablet, cep telefonu ve internet ile kuşatılmış olan çocuğa bu teknoloji ürünleri, okul dışında olumlu ya da olumsuz bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Bu durum çocuğun hayal ve fikir dünyasını da etkilemekte, yazılarına yansımaktadır. Fantastik metinler içinden çıktığı milletin tarihinden, mitolojisinden, kültüründen izler taşır ve medya sunumlarında da onları görürüz. Dolayısıyla fantastik metinler kültürlerin karşılaştırılması için uygun ders araçlarıdır.

5. Sonuç ve Öneriler

2018 Türkçe dersi öğretim programında eğitim sistemimizin temel amacının değerlerimiz ve yetkinliklerimizle bütünleşmiş bireyler yetiştirmek olduğu ifade edilmektedir(MEB, 2018:4). Bunu yaparken sadece kültürel birikimi ele alıp güncel gelişmelerin, yeniliklerin dışlanması beklenemez. Edebiyat adına burada asıl önemli olan, toplumu etkileme gücüne sahip olan diğer ülkelerden alırken kendi mirasımızdan ilham alarak yerli olanı üretmektir. Çalışmamızın da konusu olan fantastik türü bilim ve teknolojik alandaki gelişmelerin de etkisiyle hem yazılı hem de görsel alanda ifade gücü bulmuştur. Neydim (t.y.), çocuk edebiyatımızda bu alanla ilgili bir eksikliğin olduğunu, genellikle çeviri fantastik eserlerle karşılaşan çocukların o kültürün unsurlarını tanıdığını, kendi kültürüne yabancılaştığını dile getirir. Bunun doğal bir sonucu olarak da çocuk ya da daha geniş kapsamda fantastik bir eser vermeye hazırlanan sanatçı veya yazar birikimini o kültür ile yaptığından eserinde de onları kullanacağını söyleyebiliriz. Örneğin Eren Demir 12 yaşında yazdığı Kristal Kılıç adlı eserinde fantastik bir dünya yaratmıştır. Bir röportajında Yüzüklerin Efendisi, Narnia Günlükleri, Zaman Hırsız, Unutulmuş Diyarlar kitaplarını okuduktan sonra bu kitabı yazdığını söylüyor (Arslan, 2011). Kitabın yer ve şahıs kadrosundaki isimlere bakıldığında Alania adlı bir ülke, elfler ve cüceler, Vedi isimli bir komutan ve arkadaşı Letaf, cüce Galor karşımıza çıkıyor (Küpçü,2014). Görüldüğü üzere yerli bir fantastik edebiyat oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Ders kitaplarına seçilen metinlerde kendi kültürümüzden fantastik öğelere yer verilmesi önemlidir. Hazırlanan ve çalışmamıza konu olan 2006, 2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programları kazanımlar bakımından fantastik metinlerin yer verilmesine uygundur. Çağımızın yeniliklerini yakalamak adına yenilenen öğretim programlarımızın fantastik metinleri doğrudan ya da dolaylı olarak desteklemektedir. Özellikle 2015 programında açıkça belirtilen “Fantastik metin yazar.” kazanımı bu konudaki eğilimin sadece yazar-yayınevi bağlamında kalmayıp eğitim-öğretim camiasında da fark edildiğini göstermektedir. Bazı fantastik metinlerin yaş ve milliyet sınırını aştığı, medyada görsel olarak da insanlara sunulduğu göz önüne alınıp ders kitaplarında seçmeli tema olarak yer verilmesi önerisinde bulunabiliriz. Böylece tema içerisinde

karşılaştırmalı bir bakış açısıyla hem kendi kültüründen hem de diğer milletlerin kültüründen örneklerle buluşan çocuk ana dilinden seçtiği isimler, yer ve kahramanlar ile geleceğin fantastik edebiyat yazarı olmaya aday olacaktır.

Kaynakça

Arslan, G. (2011, 24 Aralık). Eren'in Fantastik Dünyası. 23.03.2019 tarihinde <https://www.google.com.tr/amp/m.milliyet.com.tr/amp/eren-in-fantastik-dunyasi/cumartesi/haberdetay/24.12.2011/1479655/default.htm> adresinden alınmıştır.

Boztilki, G. (2012). *Eğitim Boyutuyla Türk Edebiyatında Fantastik Ve Masalsı Ögeler*. Yayımlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Girgin, Y. (2011). Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) Ortaokul Türkçe Öğretimi Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı Gelişim Düzeyi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 11-26.

Günay, D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual.

Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Küpçü, K.K. (2014, 17 Temmuz). Genç Fantastik Kurgu Yazarı Eren Demir Hayatını Kaybetti. 13.04.2019 tarihinde <https://frpnet.net/edebiyat-haberleri/genc-fantastik-kurgu-yazar-eren-demir-hayatini-kaybetti> adresinden alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi(6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe Dersi(1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı(İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı. (t.y.). Sıkça Sorulan Sorular. 13.04.2019 tarihinde <http://mufredat.meb.gov.tr/SSS.aspx> adresinden alınmıştır.

Neydim, N.(t.y.) Fantastik Çocuk Edebiyatı Yazınsallığa Açılan Bir Kapı Mı Yoksa Bir Tehlike Mi. *Sözelti Dergisi*. 15.03.2019 tarihinde <http://sozelti.com/fantastik.html> adresinden alınmıştır.

Salık, R. (2017, 17 Ocak). Tarih Boyunca Ay Yolculukları. 12 Nisan 2019 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/Tarih-boyunca-Ay-yolculuklari-molatik-2702/?Sayfa=3> adresinden alınmıştır.

Sipahioğlu, B. (2006). *1980 Sonrası Fantastik Türk Romanı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Steinmetz, J. (2006). *Fantastik Edebiyat*. (Çev. Hasan Fehmi Nemli). Ankara: Dost Yayınevi.(Orijinal yayın tarihi,1990).

Todorov, T. (2012). *Fantastik, Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*. (Çev. Nedret Öztokat). İstanbul: Metis Yayınları.(Orijinal yayın tarihi,1970)

Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük* (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları